

Текст № 15 *Йте и Пинäвельд'ү* / *Ите и Пиневельдю* /
Itje und Pineveldju

1. *Ите имн'äсәуи илакусты äккус пәнджай қатай сакужай кәнаңди.*
2. *Йте сүруйгус сүруле палдүкус.* 3. *Оккырың сүрулевле қоттә тшатшандь үңалджимбиндә қапта сомбарне:* 4. *Атәй қай тиллей тиллей.* 5. *Тәпә ныңа тўуан манджамбиндә Пинäвельд'ү ирра сомбарнә.*
6. *Қwassат үвру паровын қонджулдимба.* 7. *Тә саин пыжай атай қоррә тәйле қwässанд олонд сәңгырылдәң тәпы тyalleyыт.* 8. *Пинäвельд'ү қwасамдә илле йуат пўуалджумбат қаинақ тәңуң қwасамдә илле пәннат.* 9. *Йте мātқандә қwаннә шытамдәлджү аколагә сүрулле қwанны.* 10. *Қоттә үтаймын тшатшандә.* 11. *Ақоләүә Пинäвельд'ү ирра сомбарнә.* 12. *Пеңгай қай тилый.* 13. *Йте манджамбинды пеңгай қонджи иннәвын тимбиле тылле Пинäвәлд'үң қwассан олонд с'әңгырылдәң.* 14. *Йте тyalleyыт Пинäвельд'ү қwәсанд олам пўуалджумбат қайна тәңу.* 15. *Йте тан масим тyаlирсинатандә.* 16. *Ä ä илдә ман Пинäвельд'ү қwасамды илле пәннат.* 17. *Йте қwанны.* 18. *Мātқандә тўуан сәңгаң қараймын имнәмдә атән мокрә үнан қуррыт сарку салджондә пәнджай қатай сакежай кәнаңды пәанын сәрамба.* 19. *Оккырың пәнджай қатай сөкүжай кәнаңды кыккеле олдиң*
20. *Ох. имнә Пинäвельде месинат қwасаң олондә наверна қwара.*
21. *Ондә сижамдә қамбул пәанды ынан қуррыт.* 22. *Пәнджа қатай сәкужай кәнақ тшокалдиң.* 23. *Йlулдиң, асс кундәуан имнәт кыккуле олдың.* 24. *Оккырың ынат лақтишлдиң имнәт ыннә йlулдиң қwәнны.*
25. *Йте қәлиң ондә.* 26. *Оккырың асе кундә есүлдиң Йтте кыккыле нә олдиндә үнат лақтишлдиң.* 27. *Йвру паровын ыннә илүлдиң.*
28. *Вәссамбиле мйтандә Пинäвәлдең қwассан олонды нәкқалтаты.*
29. *Тәпә теай пангалджукуң той паңгалджукуң қwассан олондә ассә тәптың.* 30. *Ивру паровын илле тысивенды пыңгелың.* 31. *Пинäвельде сивай котан тшоппыле пыalleyыт и матшамбә қallo тыта*

ман қуассон олом ассә туауириштенданды шында амнаң. 31. *Йте Пинәвәлдең перген матшкәмба тарба. Ах ты! Пинәвелде! масиң пыаллеуан ужо.* 33. *Әтшатшипса пәқам таван укон сесоуқоннең пәналдекусам.* 34. *А тита ужо пүтаlelle пүтаleндат сәпқандең илдет и салғитәкөт силамбилле пакамдә oldит.* 35. *Н'үн'ү пай шауды пауды қыі, қыі.* 36. *Пинәвелд'ү үңалджимбат ә!! тар илландә тәпә оккә пиллей пөкундә пан пүтән потшоldжейгат.* 37. *Пинәвәлдү кајутшуң Йтен қуаспарга угә поттшеітәндә.* 38. *Йте перкамдә пәттшеуәллит пәнә пыңгелың Пинәвелд'үң пергеуыннә манджамбиндә имнәт и пәнджай қатай сақујай кәнакат.* 39. *Накәнәндың.* 40. *Тәпә ситърыт имнәмдә пәнджай қатай сакејай кәнақамдә ситърыт и имнәмдә ситәрыт.* 41. *Нараннә тай сәңганә тай пәй қарам ондыни нәққанымт.* 42. *Пинәвәлдем түндә парджот қуанимдә мергендә үттымт.*

1. Итя с бабушкой жили, была у них собака-сучка с камысом на когтях. 2. Итя охотился, на охоту ходил. 3. Однажды, поохотившись, назад идет, слышит, кто-то камлает: 4. «Нечто оленье пусть прилетит, пусть прилетит». 5. Он туда пришел, смотрит: старик Пинэвельдю камлает. 6. Его скребок через дымовое отверстие показался. 7. Олень-хор с четырьмя глазами как у филина, подлетев, в головку скребка воткнулся (проделся). Он затаился. 8. Пинэвельдю свой скребок опустил вниз, ощупал: ничего нет, свой скребок вниз положил. 9. Итя домой пошел, вторично, опять на охоту пошел. 10. Обрато вечером идет. 11. Опять старик Пинэвельдю камлает: 12. «Нечто лосиное пусть прилетит». 13. Итя смотрит: корень в виде лося, поверху летя, прилетел, в головку скребка Пинэвельдю воткнулся (проделся). 14. Итя затаился, Пинэвельдю головку скребка ощупал: ничего нет. 15. «Итя, ты меня обокрасть собираешься?». 16. «Э, э, дядя, я...». Пинэвельдю свой скребок вниз положил. 17. Итя ушел. 18. Домой пришел, переночевал, утром свою бабушку спинным ремнем оленя обмотал, чтобы привязать к столбу, его собака-сучка с камысом на когтях к дереву привязана. 19. Вдруг его собака-сучка с камысом на когтях хотеть (= рваться прочь) начала. 20. «Ох, бабушка, Пинэвельдю нас в головку скребка, наверное, зовет». 21. Он самого себя к опорному шесту чума ремнем примотал. 22. Его собака-сучка с камысом на когтях

отвязалась, 23. взлетела. Немногим позже его бабушка хотеть (= рваться прочь) начала. 24. Наконец ее ремень лопнул, его бабушка вверх взлетела, ушла (= улетела). 25. Итя остался сам. 26. Однажды, не долго сделалось (= ждать пришлось), Ича хотеть (= рваться прочь) начал, его ремень лопнул. 27. Через дымовое отверстие вверх взлетел. 28. Долетел, в головку скребка Пинэвельдю его тянет. 29. Он в одну сторону крутится, в другую сторону крутится, в головку скребка не спрятался (?)¹. 30. Через дымовое отверстие вниз в золу костра упал. 31. Пинэвельдю, кочергой подхватив, проглотил его и распрямился, мол, теперь мою головку скребка ты не украдешь, я тебя съел. 31. Ича в животе Пинэвельдю распрямился, думает: «Ах ты, Пинэвельдю! Меня проглотил ужо. 33. Сверильный ножик перед этим про запас я положил». 34. А потом уже, нащупывая, нащупал, из кармана достал и точилом точить свой ножик начал. 35. Маленький ножик [издает звуки:] шаұды паұды қыі, қыі. 36. Пинэвельдю услышал: «А! Еще жив ты». Он один его бок кончиком ножа проткнул. 37. Пинэвельдю [...], железный идол (?) Ичи кончик проткнет². 38. Итя его живот распорол, наружу выпал, в животе Пинэвельдю видит свою бабушку и свою собаку-сучку с камысом на когтях. 39. Вытащить хочет. 40. Он разбудил свою бабушку, свою собаку-сучку с камысом на когтях разбудил, и свою бабушку разбудил. 41. Потом с другой стороны леса кучу дров к себе натащил. 42. Пинэвельдю в огонь, поджег, его пепел по ветру пустил.

1. Itja lebte mit der Großmutter, sie hatten eine Hündin mit Kamis auf den Krallen. 2. Itja jagte, ging jagen. 3. Einmal nach der Jagd geht er zurück, hört jemand zaubert. 4. Etwas vom Hirsch soll angefliegen kommen, soll angefliegen kommen. 5. Er kam dahin, sieht: ein alter Mann Pineweldju zaubert. 6. Sein Schaber zeigte sich durch die Rauchöffnung. 7. Der Ochsen-Chor ist mit vier Augen wie beim Uhu herangeflogen, drang in das Schaberköpfchen ein, steckte sich durch. Hielt sich geheim. 8. Pineweldju ließ seinen Schaber herunter, betastete: nichts ist da, er legte seinen Schaber herunter. 9. Itja ging nach Hause, zum zweiten Mal ging er jagen. 10. Am Abend geht er zurück. 11. Der Alte Pineweldju zaubert wieder. 12. „Etwas vom Elch soll angefliegen kommen.“ 13. Itja schaut: die Wurzel von der Form eines Elches, fliegend oben, ist angefliegen gekommen, drang in das

¹ Если в записи *ассә тәптың* вмемто *асс(ъ) ьтәптың*.

² Глагол *кајутшуң* неясен, перевод фразы в целом сомнителен.

Schaberköpfchen von Pineweldju ein, steckte sich durch. 14. Itja hielt sich geheim, Pineweldju betastete das Schaberköpfchen: es gibt nichts. 15. „Itja, hast du vor, mich zu bestehlen?“ 16. Eh, Eh, Väterchen, ich...“. Pineweldju legte seinen Schraber herunter. 17. Itja ging weg. 18. Er kam nach Hause, übernachtete, am Morgen wickelte er seine Großmutter mit dem Rückengürtel vom Hirsch um, um an den Pfosten anzubinden, seine Hündin mit Kamis auf den Krallen ist am Baum angebunden. 19. Plötzlich fing seine Hündin mit Kamis auf den Krallen an, weglaufen (losreißen) zu wollen. 20. „Oh, Großmütterchen, Pineweldju ruft uns wahrscheinlich ins Schaberköpfchen rein.“ 21. Er hat sich selber zur Stützstange des Nomadenzeltes mit dem Gürtel angebunden. 22. Seine Hündin mit Kamis auf den Krallen hat sich losgebunden. 23. Aufgeflogen. Etwas später hat seine Großmutter angefangen zu wollen (weglaufen). 24. Endlich ihr Gurt, seine Großmutter flog auf, ist weggegangen (ist weggeflogen) 25. Itja selber blieb. 26. Einmal musste er nicht lange warten. Itja wollte weglaufen, sein Gurt platzte. 27. Er ist durch die Rauchöffnung aufgeflogen. 28. Ist geflogen, Pineweldju zieht ihn in das Schaberköpfchen. 29. Er dreht sich in eine Richtung, er dreht sich in andere Richtung, er hat sich nicht in das Schaberköpfchen versteckt. (?) 30. Durch die Rauchöffnung ist er in die Feuerasche runtergefallen. 31. Pineweldju hat mit dem Feuerhaken aufgefangen, hat ihn runtergeschluckt und richtete sich auf, sagte er, jetzt kannst nicht mein Schaberköpfchen klauen, ich habe dich aufgegessen. 31. Itscha hat sich in Pineweldjus Bauch aufgerichtet, denkt: „Ach, du Pineweldju! Hast du mich schon runtergeschluckt. 33. Ich habe mein Bohrmesser davor für alle Fälle gelegt.“ 34. Und schon dann tastend, hat er betastet, hat er aus der Tasche geholt und hat angefangen sein Messer mit dem Schleifstein zu schärfen. 35. Das kleine Messer (macht Töne): schau dipau di rsl, rsl. 36. Pineweldju hörte es: „Ah! Du bist am Leben.“ Er hat eine Seite von ihm mit der Messerspitze durchgestochen. 37. Pineweldju (...) das eiserne Idol (?). Itschi sticht die Spitze durch. 38. Itja hat seinen Bauch aufgeschnitten, fiel raus, er sieht seine Großmutter, seine Hündin mit Kamis auf den Krallen im Pineweldjus Bauch. 39. Er will rausholen. 40. Er weckte seine Großmutter auf, weckte seine Hündin mit Kamis auf den Krallen auf, und hat seine Großmutter aufgeweckt. 41. Dann von der anderen Seite des Waldes hat er einen Haufen Holz zu sich zusammengeschleppt. 42. Pineweldju ins Feuer, hat angezündet, seine Asche durch Wind zertsteut.